

Het verhaal van Promill

De aanhouder wint

Inleiding 4

David Mol 'Fascinatie voor windenergie heb ik van huis uit meegekregen' 8

Jaap Knoop 'Trots dat we aan de voorkant van een transitiebeweging zitten' 12

Bart Kik 'Interessant om autarkisch te zijn' 16

Wout van den Berg 'Dat het zo loopt kun je van tevoren niet uitdenken' 20

Herman Delst 'Hij kon goed bruggen slaan' 24

Brand! 29

Molens als kunstobject 30

Accu's en programmatuur 32

Dit is het verhaal van een groep die zich inzet om windmolens te laten draaien. Een groep die zich gaandeweg gevormd heeft en onderweg van alles heeft meegemaakt. Mooie momenten, bijzondere momenten, droevige momenten. Wie zijn de mensen die deze groep vormen, wat maakt dat zij de succesvolle onderneming Promill tot stand hebben gebracht? Want succes is er: vijftien windmolens op twee locaties met een totaal vermogen van bijna 20 megawatt aan duurzame energie. Een gezonde onderneming met verdienvermogen en zonder externe financiering.

Met dit verhaal proberen we boven tafel te krijgen wat heeft geleid tot dit succes. Natuurlijk, er is altijd een portie geluk nodig. Maar het zijn ook de karakters en kwaliteiten van de mensen die de groep vormen, hoe zij elkaar

aanvullen en versterken. En belangrijke uitgangspunten die de koers over de laatste twintig jaar hebben bepaald.

Promill staat nu op een kruispunt. Binnen enkele jaren is een deel van de molens aan vervanging toe. De wereld van windenergie is de laatste jaren veel zakelijker geworden, het pioniersgevoel is er niet meer. Tegelijkertijd zijn in de particuliere opslag van windenergie interessante ontwikkelingen gaande. En ook de levensloop van leden van de groep vraagt om bezinning. Welke weg te kiezen vanaf dit kruispunt? Dit verhaal laat hopelijk zien wat de weg tot nu toe is geweest. De persoonlijke ervaringen van de leden van de groep vormen daarbij de basis.

1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016

1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016

Totale vermogen
windenergie Nederland:
3.512 megawatt

Totale vermogen
windenergie Zeeland:
350 megawatt (10% van
totaal in Nederland)

Totale vermogen
windenergie
Goeree-Overflakkee:
75 megawatt

Totale vermogen
van Promill op
Goeree-Overflakkee:
circa 10 megawatt

Totale vermogen
windenergie
Schouwen-Duiveland:
21 megawatt

Totale vermogen
van Promill op
Schouwen-Duiveland:
10 megawatt

‘Fascinatie voor windenergie heb
ik van huis uit meegekregen’

David Mol

Fascinatie voor windenergie heb ik van huis uit meegekregen. Toen ik een jaar of veertien was, plaatste mijn vader een windmolen op de garage van ons huis in Zierikzee. Ik vond het fascinerend om een lampje te laten branden op energie die door de wind werd geleverd. We waren ook lid van windmolencoöperatie Zeeuwind.

Ik ging studeren in Delft en verhuisde daarna naar Goeree-Overflakkee. Zelf meedoen met een windenergieproject bleef me trekken, maar omdat Zeeuwind alleen in Zeeland actief was, kon ik niet bij hen aanhaken. Ik heb toen zelf een coöperatie opgericht voor Goeree-Overflakkee. In mijn vrije tijd – ik werkte in het dagelijks leven als leraar – heb ik me ingezet om leden te werven. Ook probeerde ik bestuurders en energiemaatschappijen zover te krijgen om ons actief te steunen. Dat was niet makkelijk in een omgeving die niet altijd openstond voor deze ‘nieuwlichterij’.

Ik heb mijn baan als leraar verruild voor vertegenwoordiger van windmolenfabrikant Lagerwey. Met name in Flevoland heb ik heel wat molens aan boeren verkocht. Ik vertelde op een tuinfeest over mijn werk aan buurtgenoot Jaap Knoop. Hij zei: ‘Als boeren eraan kunnen verdienen, waarom wij dan niet?’ We hebben toen samen Promill opgericht om windmolens ook op andere plekken te plaatsen – mijn werkgever plaatste alleen molens op boerenerven. Toen Lagerwey het werkterrein ging verbreden, vond ik dat ik niet concurrent van mijn werkgever kon worden en heb ik ontslag genomen.

1992 David Mol verkoopt een molen aan Bart Kik

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001 David Mol treedt in dienst als directeur/molenaar van Promill

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013 Twee onderhoudsmonteurs overlijden door brand in een molen

2014

2015

2016

In die tijd kwam ik ook bij Bart Kik langs. Ik weet het nog goed, hij stond met een paar mensen te praten op het erf, herkende waarschijnlijk een vertegenwoordiger in mij en zei: ‘Ik geef je vijf seconden om te vertellen wat je wil.’ Ik moest dus wel gelijk tot de kern van de zaak komen en zei: ‘Wil je een windmolen van me kopen?’ Hij zei: ‘Ja, kom morgen maar terug om het met me af te handelen.’ Ik kon toen nog niet weten dat Bart later zou toetreden tot Promill en ook de schakel vormde naar Herman Delst en Wout van den Berg.

Ik vind dat we met Promill door moeten gaan op dezelfde weg: de windmolenparken behouden en de opbrengsten daarvan deels investeren in nieuwe activiteiten. Het opstarten van een nieuw windmolenpark zie ik niet zitten; dat hele proces met alle procedures en vergunningen is gewoon niet leuk om nog een keer mee te maken. Bovendien is het wel een erg zakelijke wereld geworden. In accuopslag zie ik een interessant nieuw werkterrein. Het kan ervoor zorgen dat we betere prijzen krijgen voor onze stroom en dat onze molens niet stil hoeven te staan bij overaanbod.

1992 Totale vermogen windenergie Nederland: 8 megawatt

1993

Totale vermogen windenergie Zeeland: 4 megawatt (50% van totaal in Nederland)

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012 Totale vermogen windenergie Nederland: 2.340 megawatt

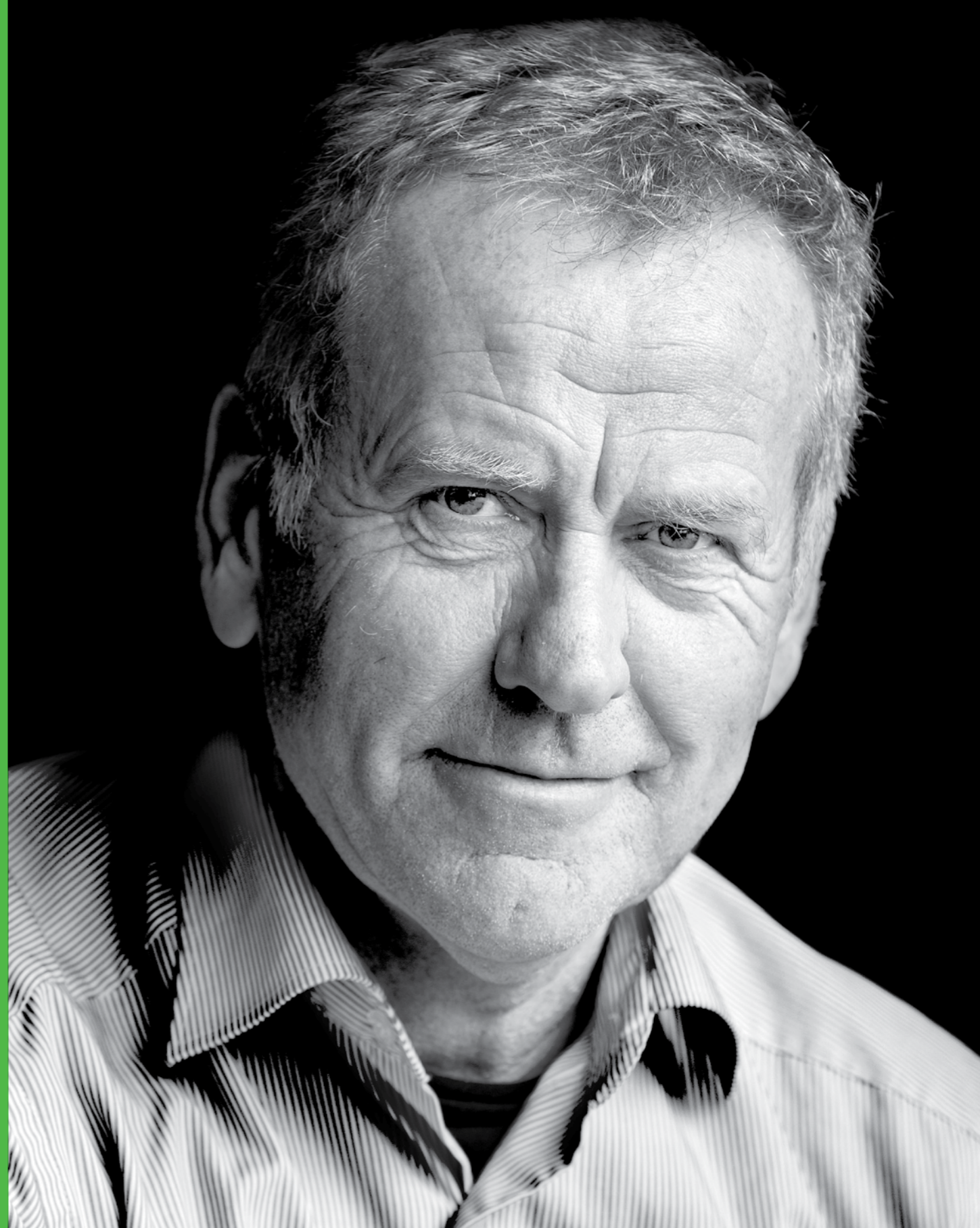
2013

Totale vermogen windenergie Zeeland: 239 megawatt (10% van totaal in Nederland)

2015

2016

‘Trots dat we aan de voorkant van
een transitiebeweging zitten’

Jaap Knoop

Ik kom oorspronkelijk uit Bergambacht in Zuid-Holland. Mijn opa was molenaar, hij had een molen in het dorp waarmee hij veevoerders maalde. Ik kwam er vaak en graag als klein kind. Sinds die tijd heb ik wat met molens. Ik wilde ook graag een echt ambacht als beroep uitoefenen, maar ‘helaas’ kon ik goed leren waardoor er een ander soort werk voor mij in het verschieft lag. Eerst leraar op een ZMOK-school (speciaal onderwijs) en later predikant in het leger.

Op een tuinfeest raakte ik aan de praat met David Mol over zijn werk in de windenergie. Het verhaal sprak me direct aan, snel daarna zijn we samen een onderneming in windenergie begonnen. Het was niet ingewikkeld om een startlening van 40.000 gulden (circa 18.000 euro) bij de bank te krijgen en een BV op te richten. Het ondernemerschap en het avontuur sprak me aan, en ook het duurzame karakter van windenergie. We zijn als mensheid bezig met een transitie naar een nieuwe, duurzame samenleving, al gaat het met horten en stoten. Ik vind het prachtig dat we met Promill aan de voorkant van deze transitiebeweging zitten. Zeker op Schouwen-Duiveland hebben we echt pionierswerk verricht.

1992

1993

1994 David Mol en Jaap Knoop richten Promill op

1995 Project Bommenede strandt

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014 De molens op de Gouweveersdijk draaien!

2015

2016

We hebben onderweg van alles beleefd. Soms prettig, soms minder prettig, maar het zijn hoe dan ook verhalen die het leven kleur geven. Bij windenergie heb je altijd te maken met tegenstanders. Ze hebben onder andere via de pers geprobeerd om ons windmolenpark tegen te houden. We hebben ons niet laten verleiden tot een publieke reactie. We zijn formeel ook geen partij in de afwegingen – dat is de gemeenteraad. Die heeft uiteindelijk met het plan ingestemd dus onze strategie heeft goed uitgepakt.

Je komt tijdens de rit ook rioolratten tegen, mensen die niet eerlijk zijn en je willen benadelen. Bijvoorbeeld toen we aan een beoogd leverancier vertelden welke locatie we op het oog hadden. Hij heeft vervolgens geprobeerd om zelf de grond te kopen en met ons plan aan de haal te gaan. We hebben toen een jurist ingeschakeld om daar een stokje voor te steken, hij had immers bedrijfsgevoelige informatie onrechtmatig gebruikt. Dat heeft gewerkt want hij heeft zijn plan uiteindelijk ingetrokken. Mooie verhalen zijn er ook zeker. Met name de momenten dat het materiaal 's nachts met zware transporten wordt aangevoerd en je ziet dat voorbijkomen, dan springen de tranen je in de ogen.

Door alles wat je meemaakt, word je ook een vriendenclub. Ik houd van deze mensen. Toen ik in een scheiding lag en het financieel moeilijk had, zijn ze via Promill bijgesprongen. We schelen ook niet veel in leeftijd waardoor er overeenkomst in onze levensloop is. We denken na wat we met de rest van ons leven gaan doen. Want je moet een spoor hebben in het leven, anders ga je navelstaren. Dat geldt evenzeer voor Promill. Ik merk dat we heel enthousiast worden als we ons verdiepen in accuopslag. Net als in de beginjaren van Promill geeft het ons het gevoel dat we weer echte pioniers zijn, dat we in de voorhoede zitten van een heel interessante ontwikkeling.

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000 Totale vermogen windenergie Nederland: 245 megawatt

2001

Totale vermogen windenergie Zeeland: 18 megawatt (7% van totaal in Nederland)

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

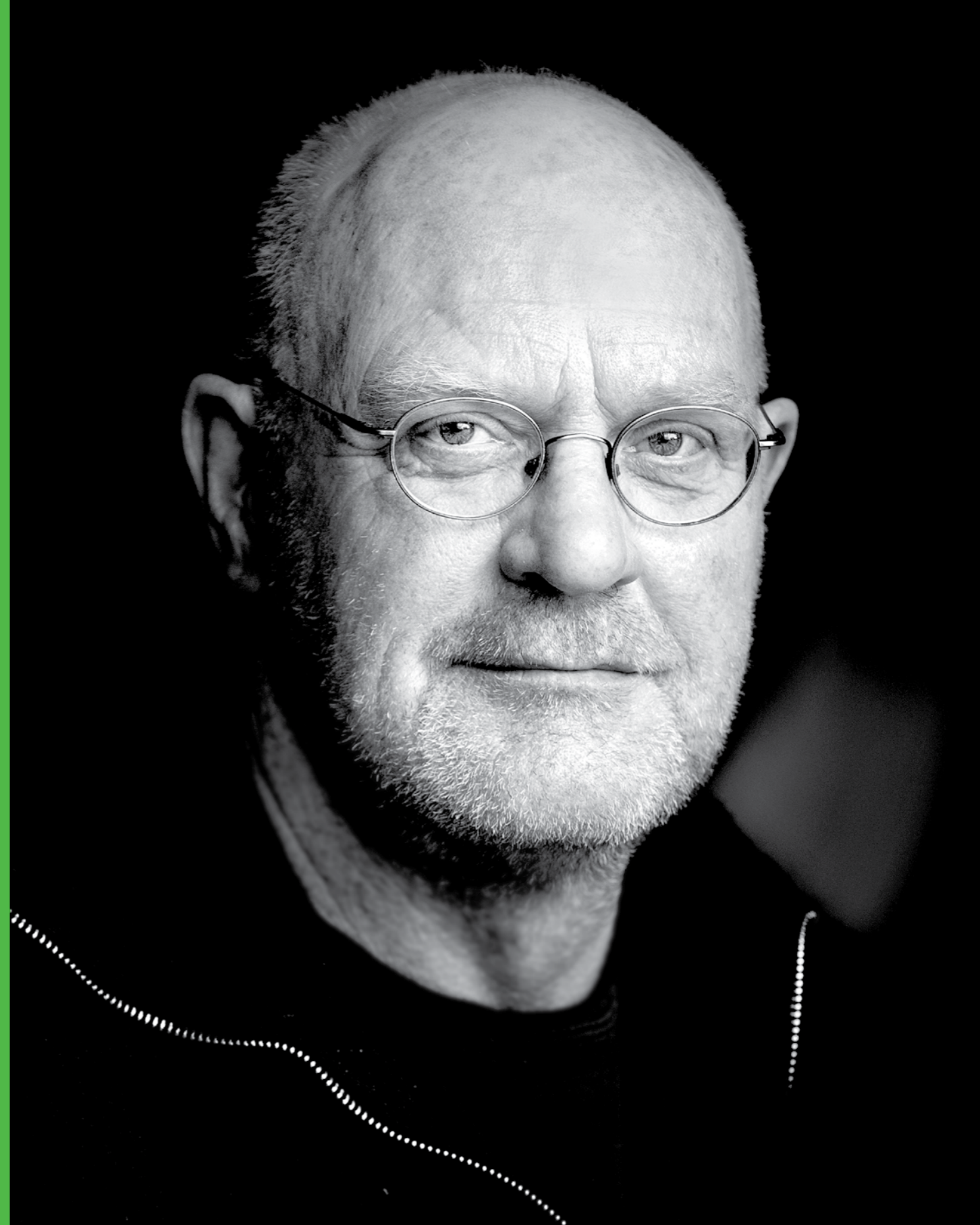
2013

2014

2015

2016

‘Interessant om autarkisch te zijn’

Bart Kik

Als jongetje fietste ik vaak naar Zierikzee en zag dan een windmolen die water uit de sloot pompte voor de koeien. Ik dacht: dat is handig! Dat die kracht van de wind kwam vond ik interessant. Minstens zo interessant vond en vind ik het om autarkisch te zijn. Uit het moeras achter op het land kan ik gas winnen. Ik heb een zoetwaterbron terwijl zoet water schaars is op Schouwen-Duiveland. Toen David langskwam voor een windmolen om stroom op te wekken, hoefde ik niet lang na te denken. Ik herken mijn engelen en David was er duidelijk eentje.

Toen de molen eenmaal op mijn erf stond, kreeg ik natuurlijk veel vragen van vrienden en kennissen over mijn ervaringen. Ook mijn goede vriend en collega-boer Herman Delst was zeer geïnteresseerd, hij bleef maar vragen naar die molen. Toen heb ik een keer een boottochtje georganiseerd met David, Jaap en Herman om mogelijk samen iets te gaan doen met windenergie. Wout heb ik er ook bij gevraagd omdat mijn instinct zei dat hij een aanwinst zou zijn voor de groep. Ik kende hem als een scherp analyticus en strateeg. Ik denk dat hij dat van zijn moeder heeft. Hermans broer Nico was er ook bij maar die is later

1992

1993

1994

1995

1996 Plan ingediend voor locatie Gouweveersedijk bij Zierikzee

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003 Windpark de Plaet wordt in bedrijf genomen!

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

afgehaakt. Tijdens dat boottochtje kreeg het idee om samen iets met windenergie te gaan doen vaste vorm. Jaap en David hadden Promill al opgericht. De anderen hadden het gevoel dat de initiatiefnemers een duwtje in de rug nodig hadden en wat commerciële inbreng.

Hoewel het ondernemersrisico voor ons niet erg groot was, hebben we toch veel inspanning geleverd om de molens te laten draaien. Met name het park bij Zierikzee: het heeft meer dan achttien jaar geduurd om dat voor elkaar te krijgen. Vooral David heeft hier veel werk voor verzet. Het rondkrijgen van de vergunningen en de onderzoeken die daarvoor nodig waren is een enorme toer geweest. Soms moest je wachten op een nieuw beleidsplan van de gemeente, of juist weer van de provincie, met het risico dat eerder gedane onderzoeken inmiddels verouderd waren. Onze onderzoeken zijn meerdere keren ingehaald door de technologische ontwikkeling.

Ik vind de ontwikkeling naar opslag in zoutaccu's interessant, het past in mijn streven naar autarkie. Maar de productontwikkeling blijft wel een beetje steken in het pioniersstadium. Marnix ten Kortenaar wil denk ik te veel in eigen hand houden, wat opschaling en doorontwikkeling in de weg staat. Misschien zijn wij, net als Wout, Herman en ik in de begintijd van Promill, nodig om de ontwikkeling een impuls geven. Ten Kortenaar kan voor de techniek zorgen, Jules energy kan voor slimme software zorgen om stroom op de juiste momenten te leveren, en wij kunnen ruimte voor experimenten bieden zodat een rendabele praktijk ontstaat.

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004 Totale vermogen windenergie Nederland: 840 megawatt

2005

Totale vermogen windenergie Zeeland: 42 megawatt (5% van totaal in Nederland)

2007

2008

2009

2010

2011

2012

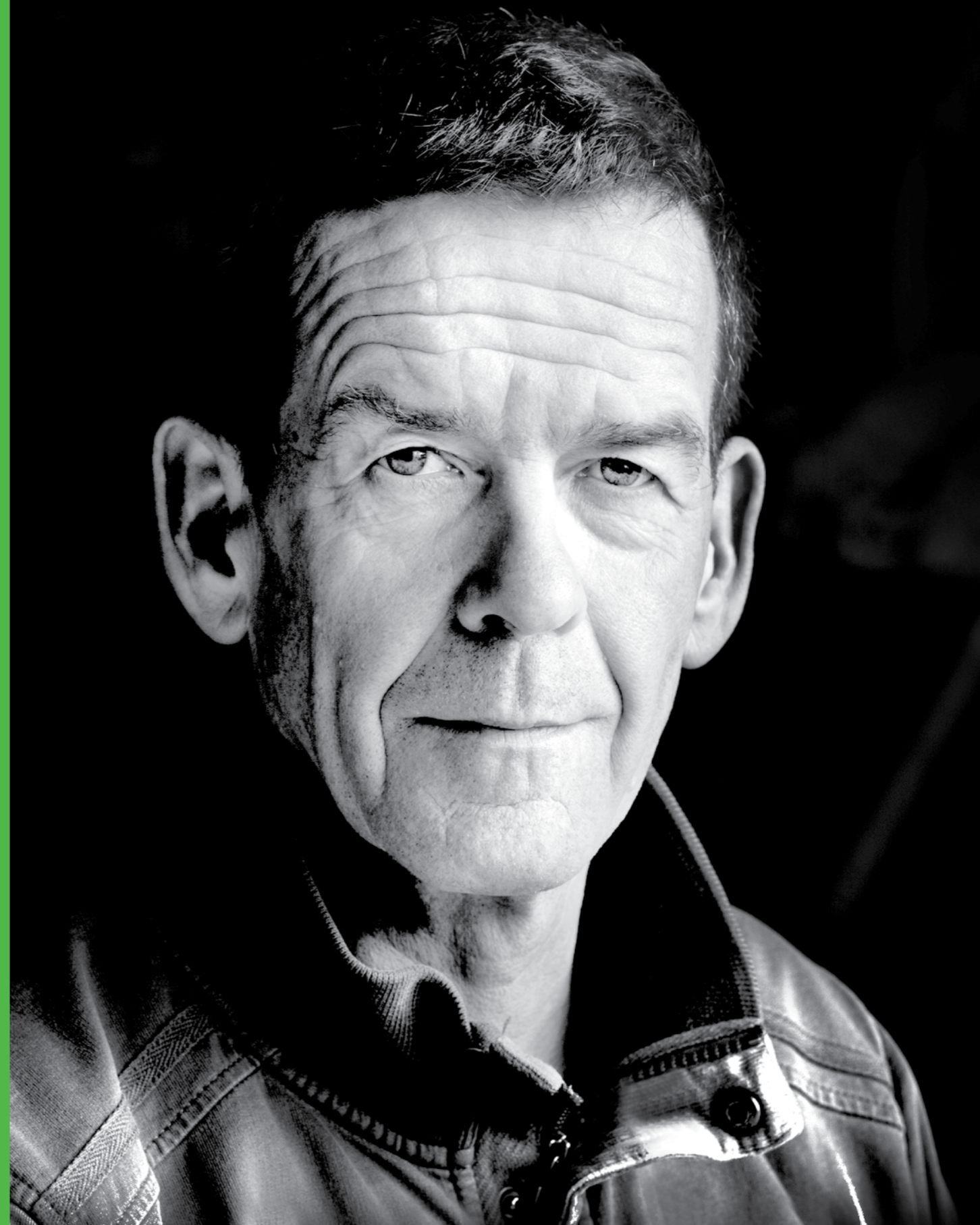
2013

2014

2015

2016

‘Dat het zo loopt kun je van tevoren niet uitdenken’

Wout van den Berg

De wind is van nature niet mijn grootste vriend.
Ik kom uit een familie van mosselvisser.
Voor ons is wind eerder een last dan een lust,
want bij veel wind kunnen mosselbanken uit
elkaar waaien. Maar ik ben wel begaan met
de eindigheid van fossiele brandstoffen en
de zoektocht naar alternatieven.

Ik ben ook geïnteresseerd in alles wat met natuur heeft te maken, niettegenstaande de conflicten die ik als mosselvisser met de milieubeweging heb gehad. Na de middelbare school ben ik biologie gaan studeren in Leiden. Die studie heb ik voortijdig afgebroken. Het stond te ver af van mijn wat romantische, Jacques Cousteau-achtige beeld dat ik van het vak had. Ik heb toen een tijdje meegevaren op een boot van het familiebedrijf. Daarna ben ik militaire dienst gegaan. Ik was blij toen het was afgelopen en had inmiddels zin gekregen om ook in de mosselvisserij te werken. Toen ik 27 jaar was overleed mijn vader en moest ik het bedrijf, waar hij samen met twee anderen in zat, van hem overnemen.

Ik houd van ondernemen en avontuur, begeef me graag buiten gebaande paden. Toen Bart me vroeg om bij Promill te komen, heb ik direct ja gezegd. Mijn instinct zei me dat dit de goede mensen met het goede plan op het juiste moment waren. Bovendien hoefden we vrijwel geen eigen geld in te leggen. De moeilijkheid was vooral om grond te verwerven op een geschikte locatie. Je moet met eigenaren praten en die zeggen niet gelijk ja. Er is het nodige wantrouwen te overwinnen. Zo kwamen David en ik op het erf van boer

1992

1993

1994

1995

1996 Begin van plannen, onderzoek, onderhandelingen, vergunningen en inspraak voor de windmolens bij Zierikzee

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012 Definitieve besluitvorming in de planologische procedure rond windpark Gouweveersedijk bij Zierikzee

2014

2015

2016

Brooshoofd en die zei gelijk: 'Jij komt zeker om geld aan me te verdienen.' Ik zei: 'Dat klopt en jij gaat straks nog veel meer geld aan mij verdienen.' Het spel van grond verwerven moet je goed spelen en ik denk dat ik dat strategische besef hiervoor al snel had. Bijvoorbeeld dat je 'kraaltjes moet uitdelen' aan grondeigenaren: kleine maar direct tastbare voordeeltjes. Zoals een vergoeding voor de optie op hun grond, ongeacht of er uiteindelijk windmolens komen of niet.

We hebben verschillende conflicten met partijen gehad. We waren kind aan huis bij de advocaat. Leuk is dat niet maar het loutert wel. Vooral als de advocaat zegt 'u heeft geen zaak'. Dan moet je ook eigenwijs kunnen zijn en denken: 'Is dat wel zo?' Al met al is het ons gelukt een goed draaiende onderneming op te zetten. We hadden daarbij geen vooropgezet plan, er komt ook toeval bij kijken. Dat geldt zeker ook voor de chemie in ons team: er is een hele goed klik tussen de verschillende persoonlijkheden. Dat het zo loopt kun je van tevoren niet uitdenken.

In de toekomst zie ik een rol voor ons weggelegd in de accuopslag. Op allerlei terreinen zie je dat particulieren zeggenschap overnemen van grote organisaties, zoals Uber Taxi en accommodatieverhuurder Airbnb. Energiemaatschappijen vormen een van de laatste oligarchische bolwerken. De tijd is rijp om ook daar de macht te breken, onder meer door particuliere accuopslag. Toen we laatst bij Marnix Ten Kortenaar waren voor een demonstratie van zijn zeezoutbatterijen, merkte ik dat we allemaal met een grote grijns op ons gezicht rondliepen.

1992

1993

1994

1995

1996 Totale vermogen windenergie Nederland: 92 megawatt

1997 Totale vermogen windenergie Zeeland: 7 megawatt (7% van totaal in Nederland)

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

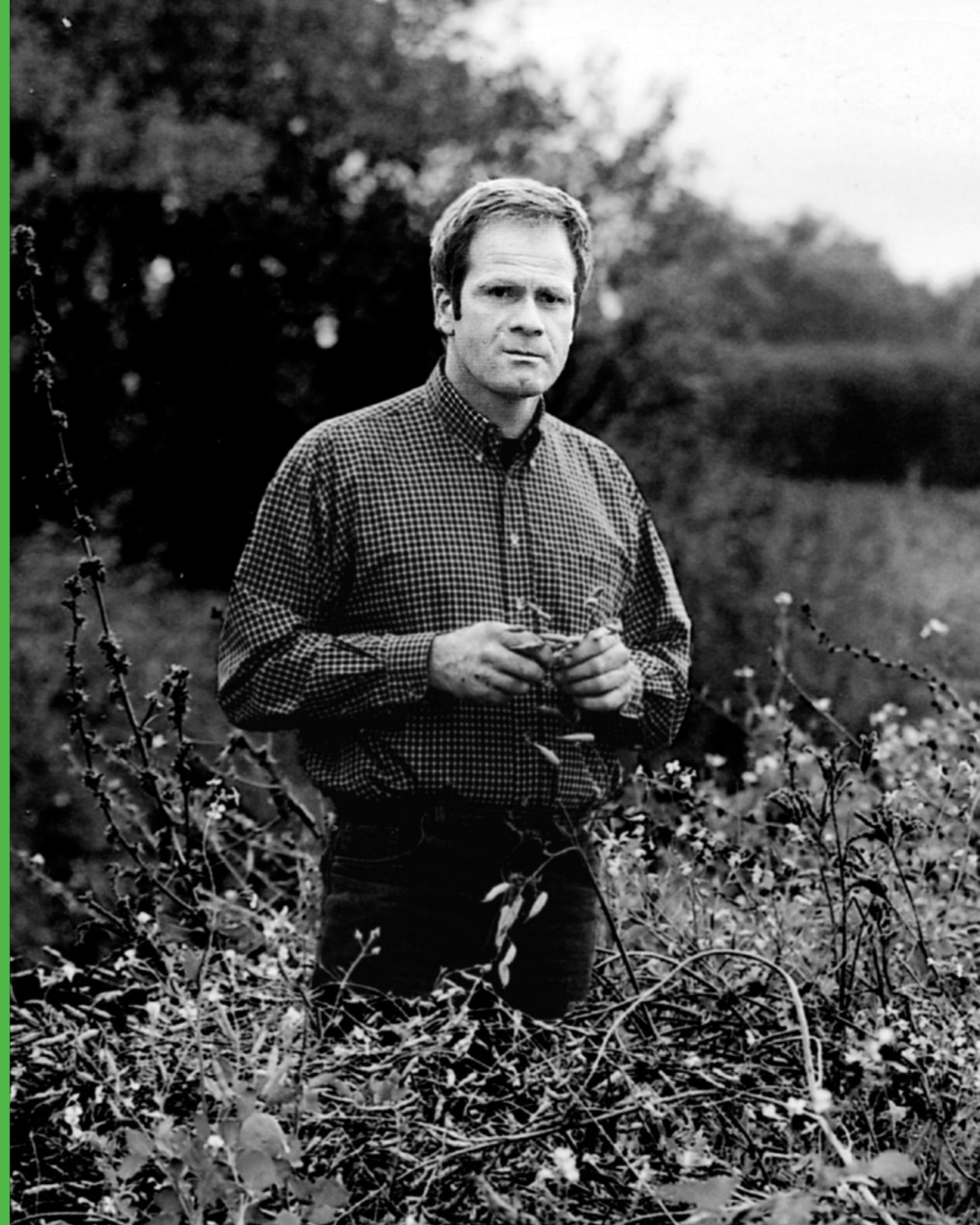
2013

2014

2015

2016

‘Hij kon goed bruggen slaan’

Herman Delst

Herman Delst was één van de vijf mensen van Promill. In november 2014 overleed hij aan de gevolgen van kanker. Hij kan niet meer over zijn eigen achtergrond en zijn gedachten over Promill vertellen, maar David, Jaap, Wout en Bart hebben veel over hem verteld. Met hun verhalen is een beeld te schetsen van Herman.

Herman was een boer in hart en nieren. Hij wist alles van het land, hoe dat te bewerken en was plichtsgetrouw. Al in zijn jonge jaren leerde hij de vijf jaar jongere Bart Kik kennen, tijdens een jachtpartij van de familie Klompe in Dreischor. Later kwamen de twee elkaar weer tegen in het uitgaansleven, onder meer in Klundert en Willemstad. Ze zijn hun hele leven goede vrienden gebleven. In 1988 maakte Herman een vreselijk drama mee. Zijn zoontje Daan van bijna twee jaar oud, die graag met zijn vader meeding het land op, viel van de tractor en overleed. Dit verdriet heeft hij zijn leven lang met zich meegedragen ook al was hij op het oog een levenslustige man.

Het is Herman geweest die land inbracht voor de eerste beoogde Promill-locatie, Bommeneede in de buurt van Brouwershaven. Uiteindelijk is het niet gelukt om de plannen voor Bommeneede te realiseren, maar Herman bleef aan Promill verbonden. Hij heeft gelukkig de windmolens bij Zierikzee nog zien draaien, na een voorbereiding van meer dan achttien jaar. In de groep was Herman een stabiliserende factor. Hij kon goed bruggen slaan als er uiteenlopende opvattingen waren, was goed met cijfers en van de details. Hij vertegenwoordigde ook het

1992

1993

1994

1995 Boottochtje met Bart Kik, Herman Delst, Nico Delst (Broer van Herman),

1996 Wout van den Berg, David Mol en Jaap Knoop.

1997 Bart, Herman en Wout stappen in Promill.

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014 Herman Delst komt te overlijden

2015

2016

behoedzame element in de groep – er nog een nachtje over slapen. Tegelijkertijd was hij kortaangebonden en ongeduldig. Tijdens vergaderingen zat hij vaak onophoudelijk met zijn balpen te klikken.

Het mag duidelijk zijn dat Hermans overlijden en het ziekbed dat daaraan voorafging, een enorme impact op de groep heeft gehad. Herman en Bart waren al innige vrienden, maar door de belevenissen met Promill was ook met de anderen een hechte vriendschapsband ontstaan. Bart, Wout, Jaap en David hebben een ware vriend zien heengaan. Daarnaast heeft het overlijden ook bezinning op zakelijk gebied teweeggebracht. De afspraak tot dan toe was dat de aandelen van eenieder onvervreemdbaar waren, dus niet over te dragen, te splitsen of wat dan ook. En afspraken en principes zijn heel belangrijk voor Promill. Maar Herman wilde zijn vrouw Riet goed achterlaten en vroeg om zijn aandelen aan haar over te dragen. De groep heeft daarin toegestemd, Riet is nu stille vennoot in de groep. Hermans overlijden heeft de groep er ook op gewezen dat er mensen kunnen wegvallen. Hoe zorg je met deze onzekerheid voor continuïteit van Promill en wat doen de overgebleven vennoten? Hoewel er bij leven van Herman al plannen waren voor een bezinning op de toekomst, ligt deze vraag nu nog nadrukkelijker op tafel.

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008 Totale vermogen windenergie Nederland: 1.807 megawatt

2009

Totale vermogen windenergie Zeeland: 156 megawatt (9% van totaal in Nederland)

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

Brand!

29 oktober 2013 is een zwarte dag in de geschiedenis van Promill. Op die dag breekt tijdens onderhoudswerkzaamheden brand uit in een van de molens van Promill bij Ooltgensplaat. Twee monteurs van het onderhoudsbedrijf, Daan Kous (19 jaar) en Arjan Kortus (21 jaar) komen daarbij om het leven. David Mol: 'Ik werd op die dag gebeld dat er iets helemaal mis ging bij het onderhoud. Ik woonde toen vlakbij de locatie en zag vanuit mijn huis vuur en rook uit een van de molens komen. Ik ben er onmiddellijk naar toe gegaan. Het was een bizarre situatie. Ik zag de monteurs op pakweg honderd meter bij me vandaan staan boven in de molen – ze hielden elkaar vast – maar ik kon niks doen.'

De verslagenheid is groot. Op de eerste plaats bij de familie en vrienden van de overleden monteurs, maar ook bij de mensen van Promill. David Mol: 'Je hoopt dat zo iets nooit gebeurt, en toch gebeurt het. Zeker de eerste maanden heeft het me erg aangegrepen. Het huilen stond me soms nader dan het lachen. De tijd heeft geholpen om dit ongeluk te verwerken, een plek te geven.' Voor Promill als bedrijf is ook het perspectief veranderd. Tot het ongeluk werd uitvoering gegeven aan een jongensdroom. Met het overlijden van Daan en Arjan is het een volwassen bedrijf geworden.

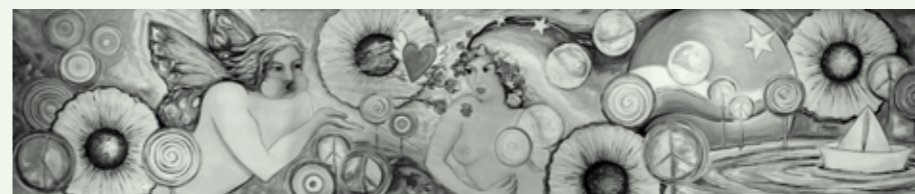
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016

Molens als kunstobject

‘Mijn werk is mijn werkelijkheid. Mythisch monumentaal werk en kleurrijke betoverende schilderijen, doorspekt met symboliek. Maar ook rauw, emotioneel expressionistisch werk, intens en kwetsbaar. Ze behoren tot mijn oeuvre.’ Zo valt het kunstenaarschap van Anna Blom te typeren. Blom is bezig met een kunstproject waarbij de drie windmolens van Promill bij Zierikzee het decor vormen. Hoe kwam ze op het idee? Blom: ‘Ik neem vaak mythologische thema’s en de elementen als uitgangspunt in mijn werk. Ik had al eens een doek van 2,20 bij 11 meter van Zephyr (Griekse god van de westenwind) & Flora (Romeinse godin van de lente en de bloemen) om de mast van een windmolen geplaatst in Almere. Ik zag die drie windmolens bij Zierikzee staan en dacht: dat kan een mooi drieluik worden. Naast het bestaande doek van Zephyr en Flora maak ik een doek van Helios, de zonnegod uit de Griekse mythologie en Triton, een Griekse God die met de zee verbonden is. Kortom: wind, zon en zee, elementen die passen bij Zeeland en de belangrijkste bronnen van duurzame energie. Juist omdat er vaak een negatief sentiment is rond windmolens, wil ik met dit project windmolens eens op een positieve manier belichten.’ De werken worden van juni tot en met september 2016 tentoongesteld en maken onderdeel uit van een kunstfietsroute vanuit het Stadhuismuseum in Zierikzee naar het Watersnoodmuseum in Ouwerkerk.

Blom heeft het meeste contact met David, maar kent ook Jaap en Wout, en de groep als geheel. ‘Het zijn stuk voor stuk hele prettige mensen in de omgang, ieder weer op een eigen manier. Opvallend hoe goed de verschillende karakters elkaar aanvullen, het is daardoor een hechte groep. Ze geven me ook alle ruimte om mijn werken naar eigen inzicht te maken en doen niet moeilijk over wat naakt. Dat is prettig werken voor mij.’

Accu's en programmatuur

De kerndoelstelling van Promill is om zoveel mogelijk groene energie door middel van windmolens te leveren. Het plaatsen en beheren van windmolens is daarin een belangrijke en logische stap, maar daarmee is het verhaal niet af. Er moet een doordacht zakelijk model onder liggen dat ook op termijn houdbaar is. Daarom is het goed om te kijken naar hoe de markt voor windenergie in elkaar zit en daarop in te spelen. Bij veel wind is er een overaanbod van windenergie en wordt er een lage prijs voor betaald. Er wordt zelfs voor betaald om molens stil te laten staan om te voorkomen dat het stroomnet overbelast raakt. Bij weinig wind is dat uiteraard niet zo en ligt de prijs een stuk hoger. De 'windprijs' kan van dag tot dag verschillen.

Omdat Promill zoveel mogelijk duurzame energie wil leveren, is het stil laten staan van molens bij veel wind principieel ongewenst. Dat kan opgelost worden door zelf energie op te slaan in accu's. De opgeslagen energie kan alsnog aan het stroomnet worden geleverd als de wind gaat liggen. Bovendien kan een moment worden gekozen dat de prijs goed is. De aanschafkosten van de accu's kunnen zo worden terugverdiend, en misschien wordt zelfs daarbovenop nog wat verdiend.

Vanwege de duurzame doelstelling van Promill is het de bedoeling dat ook de accu's op een duurzame manier stroom opslaan. In de zoektocht naar duurzame accu's is Promill in contact gekomen met het bedrijf Dr. Ten, waar Marnix ten Kortenaar directeur en oprichter van is. Ten Kortenaar ontwikkelt met zijn bedrijf accu's met zeezout als belangrijkste component. Hij won daarmee in 2013 de Jan Terlouw innovatieprijs. Een concrete toepassing met opslag van windenergie met zoutaccu's is er nog niet. Wie weet krijgt Promill de wereldprimeur.

Accuopslag heeft weinig zin als er niet 'slim' wordt teruggeleverd aan het net. Computerprogramma's kunnen daarbij helpen. Rob van Leeuwen van het

bedrijf Jules Energy levert dergelijke programma's. Hij legt uit hoe het werkt. 'Wij bieden een handelsplatform voor groene stroom, te vergelijken met Marktplaats. Er zijn verschillende markten waarop groene stroom verhandeld kan worden, zoals de dagmarkt van de APX (Amsterdam Power Exchange) of de Intraday of Spotmarkt. Je kunt ook bij de ene markt inkopen om het bij de andere weer door te verkopen. En door accuopslag komt er nog een variabele bij. Er zijn kortom heel wat knoppen waar je aan kunt draaien.' Van Leeuwen heeft net het systeem aangesloten bij een particuliere producent van zonne-energie, boer Jan Reinier de Jong uit het Drentse Odoorn. Maar voor windenergie is de primeur aan Promill. 'We gaan proefdraaien met een Lithium-ion-accu op het terrein van Bart Kik. Later kan daar een zoutaccu bij komen, maar voor snelle stroomopslag blijft lithium-ion zeker de komende jaren nog nodig.'

Met de heren van Promill heeft Van Leeuwen goede ervaringen. 'Ik heb natuurlijk vaak met pioniers te maken, maar ook dan springt dit gezelschap er wel uit. Het is een leuke, gevarieerde groep. Ze zijn open, gastvrij, alles kan en ze denken met je mee.'

Colofon

De aanhouder wint – het verhaal van Promill
is vervaardigd in opdracht van Promill BV
© 2016 Promill BV, Bruinisse, 2016

Interviews Astrid Feijter, Mevrouw de Voorzitter

Tekst Michiel G.J. Smit redactie en journalistiek

Fotografie Arenda Oomen

Ontwerp Katja Hilberg

Druk Quantes

Oplage 200 exemplaren

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

Windmolens laten draaien is een kwestie van lange adem. De mensen van Promill zijn er twintig jaar mee bezig geweest. In die tijd hebben ze veel meegemaakt. Nu draait er voor in totaal 20 megawatt vermogen op Goerree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland. ‘De aanhouder wint’ vertelt het verhaal van Promill vanuit de persoonlijke ervaringen van de groepsleden: David Mol, Jaap Knoop, Bart Kik, Wout van den Berg en de in 2014 overleden Herman Delst.